

Asikkala, Hartola, Heinola, Padasjoki, Pertunmaa, Sysmä

MAASEUTUYHTEISÖJEN KESTÄVÄ TOIMINTA-HANKE/ MATKARAPORTTI 3.-6.12.2004 LONGFORD, IRLANTI

**MAASEUTUYHTEISÖJEN KESTÄVÄ TOIMINTA-HANKE/
MATKARAPORTTI 3.-6.12.2004 LONGFORD, IRLANTI**

Ajankohta: 2.-6.12.2004

Osallistujat: Liisa Helanto, toiminnanjohtaja/ Päijänne-LEADER+
Sanna Heimala, projektipäällikkö/ Päijänne-LEADER+
Pekka Niemelä, hallituksen puheenjohtaja/ Päijänne-LEADER+
Erkki Saarinen, hallituksen puheenjohtaja/ Etpähä ry
Yvonne de Bruyn-Ouboter, hallituksen jäsen/ Etpähä ry
Birgitta Stjernvall-Järvi, hallituksen jäsen/ Sysmän Suvisoiton tuki ry
Tiina Malm, hallituksen jäsen/ Päijät-Hämeen kylät ry
Ria Tulonen, hallituksen jäsen/ Päijät-Hämeen kylät ry
Helena Lamminsivu, kylämarkkinaemäntä/ Päijät-Hämeen kylät ry

Vierailun isäntä: Longford Community Resources Ltd (LCRL)
Monica O'Malley, toiminnanjohtaja
Padraig Casey, hankeneuvoja

Vierailun tarkoitus: Vierailu liittyi esiselvityksen pohjalta 1.7.2004 alkaneeseen kansainväliseen Maaseutuyhteisöjen kestävä toiminta-yhteistyöhankkeeseen Päijänne-LEADER+:n ja LCRL:n välillä. Hankkeen aikana on tarkoitus vieraila useamman kerran Irlannissa tutustumassa heidän toimintamalleihinsa, joista toivotaan uusia ideoita hankkeen suomalaisille toimijoille. Ensimmäisellä matkalla keskityttiin erilaisiin tapahtumiin, varainhankintaan ja vapaaehtoistyön haasteisiin. Tulevien vierailuiden sisältö tulee olemaan yksilöllinen kulloistenkin tarpeiden mukaan (esim. ympäristöasiat).

Ohjelma [Katso liite](#)

Torstai 2.3.2004

Torstaina ja perjantaina Liisa Helanto ja Sanna Heimala osallistuivat irlantilaisten (Irish LEADER Support Unit) järjestämään kansainväliseen LEADER-seminaariin Portlaoisen kaupungissa. Ohjelma sisälsi yhteisiä luentoja sekä useita eri alueisiin keskittyneitä työryhmiä, joissa oli mahdollisuus tutustua toisten toimintatapoihin ja vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia. Päivien aikana tavattiin eri maiden edustajia ja mietittiin toimintaryhmien kansainvälisen yhteistyön kehittämistä ja tulevaisuuden näkymiä nykyisen toimintakauden aikana ja uuden toimintakauden alkaessa. Seminaariin osallistuivat myös Päijänne-LEADER+:n yhteistyökumppanit Oliver Cassidy ja Padraig Casey Longford Community Recourses toimintaryhmästä.

Perjantai 3.12.2004

Cullyfadin kylään tutustuminen

Saapuminen Dubliniin klo 9.50, josta kuljetus Longfordiin. Matka kesti noin kaksi tuntia. Majoittuminen PV's hotellissa, joka sijaitsee Longfordin kaupungin keskustassa. Iltapäivällä tutustuminen Cullyfadin kylään, joka sijaitsee muutaman kilometrin päässä Longfordin kaupungista. Kylän toiminnasta kertoivat mm. Mary Burns ja Sean McGoey. Kylässä asuu vajaat 200 asukasta ja siellä on samoja ongelmia kuin muillakin pienillä kylillä esimerkkinä oman koulun lakkauttaminen vuonna 1972. Kylällä toimii aktiivinen vapaaehtoisten joukko, joka kehittää koko ajan jotain uutta. Vuonna 2001 kylä osallistui ensimmäisen kerran Tidy Towns ("Kaunis kylä")-kilpailuun ja vuosina 2002 ja 2003 kylä palkittiin kreivikunnan parhaana aktiivisesti uusia ideoita kehittävänä kylänä. Nämä huomionosoitukset ovat innostaneet kyläläisiä miettimään edelleen uusia kehittämiskohteita. He ovat mm. saaneet LCRL:n kautta rahoitusta "rauhanpuiston" rakentamiseen, jonka tarkoituksena on tarjota hetken hiljentyminen sitä haluaville ihmisille. Kyläläiset esittelivät kyläympäristön kunnostamiskohteita, kuten tienvarsien siistimistä ja levähtämistä varten laitettuja penkkejä. Vierailun aikana kyläläiset esittelivät St Oliverin kirkon ja sen vieressä olevan hautausmaan. Kirkkoa on vähitellen kunnostettu ja sen ympärillä olevaa hautausmaata huolsivat vapaaehtoiset kyläläiset. Jatkossa on tarkoitus rakentaa luontopolku levähdyspaikkoineen, jossa erityistä huomiota kiinnitetään alkuperäiseen kasvillisuuteen, sen esille tuomiseen ja säilyttämiseen. Keskuksena aktiiviselle toiminnalle on ollut yli 30 vuotta kylän nuorisotalo, jossa on aikojen kuluessa ollut paljon erilaista toimintaa. On järjestetty nuortenkerhoa, esitetty näytelmiä, tanssittu kansantansseja ja muuten vain kokoonnuttu yhteen. Varainhankintaan liittyen järjestetään korttipeli-iltoja ja joka keskiviikko bingo, joka on tuottanut hyvin. Osallistujia on noin 200-300 hlöä/viikko ja palkintoina on erisuuruisia rahasummia. Tärkeänä osana, yleensäkin irlantilaisissa kylissä, on myös urheilutoiminta ja erityisesti irlantilainen (gaelilainen) jalkapallo on eurooppalaisen rinnalla hyvin suosittua. Näin ollen lähes joka kylästä löytyy kenttä ja jonkintasoinen joukkue. Yksi suuri haaste tällä hetkellä on uusien asukkaiden mukaan saaminen vapaaehtoistyöhön. Osaa ei yleensäkiinnosta koko toiminta ja osa käy esim. muualla töissä, jolloin he eivät tule (tai koe tulevansa) niin kiinteäksi osaksi kylää. Kaiken kaikkiaan kyläläiset ovat hyvin ylpeitä saavutuksistaan ja monia uusia ajatuksia oli kehitteillä tulevaisuutta ajatellen.

Vapaaehtoistyö ja maalaismarkkinat

Iltapäivällä LCRL:n työntekijät Noreen Gibney ja Noel Feeley esittelivät vapaaehtoistoimintaa ja paikallisia maaseututuottajien markkinoita. Noreen kertoi hankkeesta, jossa käynnistettiin maaseudun pientuottajia varten markkinat. Tarkoituksena oli, että myyntiin saisivat tuotteitaan tuoda toimijat, joiden tuotteet olivat 100% alusta loppuun tuotettu paikallisesti. Noel kertoi vapaaehtoistyöhön liittyvistä ongelmista ja niiden erilaisista ratkaisuista, joita Irlannissa on pohdittu. Ihmiset ovat perinteisesti olleet hyvin aktiivisia tekemään vapaaehtoistyötä, mutta tilanne on muuttumassa. Yhä vähemmän löytyy kiinnostuneita ihmisiä, joten on alettu miettiä keinoja tilanteen korjaamiseksi.

Lauantai 4.12.2004

Turisti- info ja maalaismarkkinat

Aamupäivällä oli kansainvälisen ohjausryhmän kokous, johon osallistuivat Suomesta Liisa Helanto, Sanna Heimala ja Pekka Niemelä. Irlantilaisia edustivat toiminnanjohtaja Monica O'Malley ja hankeneuvoja Pdraig Casey. Kokouksessa kumpikin osapuoli kertoi tämän hetken tilanteen ja kuinka hanke etenee kevään aikana. Sovittiin, että ohjausryhmän jäseninä ovat nyt kokouksessa mukana olleet ja tarvittaessa käytetään esim. asiantuntijoita. Kokouksia pidetään jatkossa vierailujen yhteydessä ja niistä tehdään muistiot. Kokonaisraportoinnista viranomaisille vastaa Irlanti ja se tehdään heidän käytäntöjensä mukaisesti. Näin ollen väliraportointia ei ole, vaan hankkeesta tehdään suoraan loppuraportti ja arviointi hankkeen päättyessä. Kokouksesta on olemassa erillinen muistio.

Kokouksen ajan muulle ryhmälle kerrottiin Longfordin turisti-infosta ja he tutustuivat Longfordin historialliseen näyttelyyn.

Longforissa ei ole aiemmin ollut turisteja ja matkailuyrittäjiä palvelevaa infopistettä. Tämä koettiin suureksi puutteeksi ja niinpä hanke- ja sosiaalirahoituksella toiminta saatiin käynnistettyä. Piste on nyt toiminut kolmisen vuotta ja siellä käy satoja asiakkaita kuukausittain. Työvoimana on vetäjän lisäksi pitkäaikaistyöttömiä, joiden työllistämiseen saadaan rahallista tukea. Infopisteen lisäksi pyritetään varsin suosittua lounaskahviota, jonka tuotoilla pystytään osaksi rahoittamaan toimintaa. Muu rahoitus tulee LEADER+ -ohjelmasta, erilaisista keräyksistä ja lahjoituksista sekä markkinoitavien matkailuyrittäjien vuosittaisista jäsenmaksuista. Ongelmana on seudullisestikin matkailu-yrittäjien vähäinen määrä, koska Longford ei ole Irlannin mittapuun mukaan suosittu matkailukohde. Tulevaisuuden haasteina infopisteellä on rahoituspohjan varmistaminen. Nykyinen työllistämisrahoitus päättynee vuonna 2005, jonka jälkeinen rahoitus on epävarmaa. Koko Irlannin 126 infopisteestä vain kolme prosenttia elättää itsensä ja toimintansa ilman julkista tukea, joten Longfordin kaltaisen alueen on hyvin vaikeaa luoda pelkästään matkailutuotoilla toimivaa infopistettä. Pistettä kuitenkin tarvitaan sekä matkailun että työllistävän vaikutuksen takia. Kokemukset pitkäaikaistyöttömien kanssa ovat olleet ilahduttavan hyviä. Useita ihmisiä on saatu paitsi työelämään, myös sosiaalisesti "jaloilleen" infopisteen toiminnan avulla.

Vielä ennen lounasta käytiin paikan päällä katsomassa maalaismarkkinoita, joista edellisenä päivänä Noreen oli kertonut. Tilat oli vuokrattu kirkolta ja tilana oli entinen raittiusseurantalo, joka oli kunnostettu noin vuosi sitten. Paikka oli aivan Longfordin keskustassa, mutta asiakkaita oli melko vähän. Huomiota kiinnitti se, että ulkopuolella ei juuri ollut opasteita tai mainoksia tapahtumasta. Myytävänä oli mm. erilaisia luomutuotteita (juureksia, vihanneksia, hilloja, viinejä), kynttilöitä, käsitöitä ja suopuusta tehtyjä koriste-esineitä.

Longford Community Resources Ltd:n (LCRL) esittely

Taukojen ja bussimatkojen aikana LCRL:n toiminnanjohtaja Monica O'Malley kertoi toimintaryhmän toiminnasta ja sen rahoittamista eri ohjelmista. Alun perin osakeyhtiömuotoinen LCRL on perustettu 1995 ja se on laajentunut vuosien varrella. Tällä hetkellä sillä on 16 palkattua työntekijää eri ohjelmissa ja lisää henkilökuntaa haetaan parhaillaan. Toimintaryhmä hallinnoi seuraavia kehittämisohjelmia (suluissa rahoitus vuosille 2000-2006):

1. *LEADER+* (2,4 milj.€): Monivuotinen rahoitusjärjestelmä, joka tukee erityisesti maaseudun kehittämiseen liittyviä aloitteita. Rahoitusta voivat saada erilaiset paikalliset ympäristön ja kulttuurin kehittämiseen liittyvät hankkeet ja koulutukset, paikalliset palvelut ja maaseudun yritykset. Suurin hakijaryhmä ovat erilaiset yhdistykset.
2. *Kansallinen maaseudun kehittämisohjelma* (800.000 €): Keskittyy lähinnä tukemaan maaseutumatkailun kehittämistä ja markkinointia Longfordin kreivikunnan alueella. Rahoitusta saavat vain ne, joilla toimintaan liittyy joku tuote tai toiminta, esim. ratsastustila.
3. *Paikallinen sosiaalisen kehittämisen ohjelma* (3,7 milj.€): Tukee marginaaliryhmiä ja vähäosaisia, kuten työttömiä, yksinhuoltajia, koulun keskenjättäviä nuoria, vanhuksia, romaneja ja maaseudun pienviljelijöitä. Toimintamuotoja ovat mm. koulutukset,

taloudellinen yritysten tukeminen, erilaiset neuvonta- ja tukipalvelut, nuorten kerhot ja päättäjiin kohdistuva vaikutustoiminta.

4. *Longfordin romaniväestöä koskeva ohjelma* (300.000 €): On palkattu henkilökuntaa huolehtimaan alueen romaniväestön asioista, kuten majoitus, koulutus, terveys, syrjintä ja työttömyys.
5. *Vähäosaisten opiskelijoiden tukirahasto* (96.000 €): Pyrkimyksenä on katkaista koulunkäyntiongelmien kierre. Mukana kolmen vuoden aikana noin 37 opiskelijaa/vuosi. Vuonna 2005 mukana 27 opiskelijaa.
6. *Maaseudun kuljetusaloite* (300.000 €): Pohjois-Longfordin alueella on käynnistetty kuljetuspalvelu kotitalouksille tehdyn kyselyn perusteella. Minibussi kiertää kahdeksaa eri reittiä, joista kukin voi valita sopivimman. Palvelua käyttävät erityisesti vanhukset, jotka eivät aikaisemmin ole voineet hyödyntää ilmaisia matkalippujaan. Käyttäjiä oli yli 8.000 vuonna 2004. Rahoitus tulevaisuudessa on vielä ratkaisematta.
7. *Muut, kuten erilaiset vähäosaisille ja nuorille suunnatut ohjelmat sekä EQUAL-ohjelma:* Saaduilla varoilla on palkattu sosiaali- ja nuorisotyöntekijöitä, tuettu työttömiä maanviljelijöitä ja erityisesti naisryrittäjyyttä (mm.maanviljelijöitä, romaneja ja turvapaikanhakijoita).

Longfordin Maalaismarkkinoiden myyjiä

Lanesboro ja Lough Ree

Lounaan jälkeen matka jatkui Lanesborougin alueelle ja Shannon-joen rannalle. Siellä Lanesboro Tourism – yhdistyksen jäsenet, mm. Seadna Ryan, Una Clarke ja John Farrell, kertoivat toiminnasta ja esittelivät eri kohteita. He keskittyvät lähinnä erilaisten rakenteiden korjaamiseen ja rakentamiseen. Työvoimana heillä oli osa-aikaisesti työttömiä (tällä hetkellä 15 hlöä), joille valtio maksoi palkan ja koulutuksen. Yhtenä tärkeänä varainhankinnan muotona heillä oli lotto, jossa päävoittona oli 15.000 euroa. He olivat kunnostaneet ja laajentaneet vanhan talon, rakentaneet

perinteistä irlantilaista kiviaitaa, kunnostaneet Shannon-joen rantaa ja samalla rakentaneet pitkin rantaa kulkevan betonisen alustan ja pyörätuoliliuskan kalastajille. Alue oli aikaisemmin ollut runsaskalaista seutua, mutta läheisen tehtaan lauhdevedet olivat lämmittäneet jokea ja kalat olivat sen myötä vähentyneet. Parhaillaan he miettivät keinoja tilanteen parantamiseksi. Lisäksi heillä oli lähiajan suunnitelmissa joen rannan lähetyvillä sijaitsevan vanhan lintulammen kunnostus.

Lanesboroughssa Dympna Molloy ja Hugh Baxter esittelivät myös Lough Reen alueen kehittämissuuskunnan toimintaa. Heillä on monenlaista aktiviteettia erilaisille ryhmille mm. ATK-koulutusta, näytelmäkerho, keramiikkapaja, maalausta, naisten ryhmä ja nyrkkeilykerho. Osuuskunnan palkkalisioilla on yhteensä 13 projektinvetäjää, 5 työntekijää ja 3 yksikköä. Vapaaehtoisten aktivointi ja varainhankinta ovat koko ajan työn alla. Uusia vapaaehtoisia on vaikea saada. Moni lupautuu, mutta lopulta vain muutama on todella tekemässä. Varainhankintaan on kehitetty erilaisia muotoja hankerahoituksen ja eri kurssien osallistumismaksujen rinnalle. On järjestetty huutokauppa, jossa alueen ihmiset ovat lahjoittaneet hyväkuntoista tavaraa (tuotto 7000-8000 €) ja muotinäytös. Joka sunnuntai järjestetään kortinpeluuta tiettyä osallistumismaksua vastaan. Juuri alkanut hanke on laajakaistayhteyksien rakentaminen alueelle. Valtio on rahoittanut siitä 80% ja osuuskunta sijoittaa 400 € markkinointiin ja myyntiin. He ovat laskeneet, että 60 tilaajaa kattaa syntyneet kulut. Jatkossa osuuskunta tulee saamaan 50% voitosta, jota arvioidaan syntyvän parin vuoden sisällä.

Tarkemman kiinnostuksen kohteena oli heidän jokavuotinen ympäristöön keskittyvä kesäkoulu ja taidetapahtuma. Tapahtuma sai alkunsa silloisen kulttuurisihteerin innostuttua yhdistämään taiteet ja luonnon. Luonto stimuloi taiteilijoita ja alueellisesti paikka on loistava, sillä sieltä löytyy Shannon-joki ja suoalueet. Yhtenä taiteilijoiden käyttämänä materiaalina on alueelta löytyvä suopuu (tammi), josta tehdään erilaisia esineitä ja taideteoksia. Yhdistämällä taide ja luonto saatiin ympäristötaide ja ympäristökasvatus mukaan. Ensimmäistä tapahtumaa oli suunnittelemassa viisi henkilöä. Nykyisin järjestelykomiteaan kuuluu 20-25 jäsentä.

Sponsoreiden hankinta on jokavuotinen urakka. Rahoittajia ovat olleet mm. LCRL, paikalliset yritykset, kunnan tahot, erilaiset apurahatahot ja säätiöt. Budjetti on yhteensä noin 20.000-25.000 euroa ja kävijöitä vuosittain noin 3000-4000 hlöä. Noin puolet kävijöistä tulee alueen ulkopuolelta ja he viipyvät keskimäärin 2 yötä ja useimmiten perjantaista sunnuntaihin.

Ensi vuonna tapahtuma järjestetään kahdeksannen kerran ajalla 3.-10.7.2005. Teemana on vesi. Tapahtuma on jaettu eri osa-alueisiin kuten kenttäretket, perinne, ympäristö ja taide. Näiden ja teeman puitteissa järjestetään mm. vene- ym. retkiä, asiantuntijaluentoja, lintujen merkitsemistä, työpajoja, runonlausuntaa ja alueella sijaitseviin pyhiin paikkoihin tutustumista. Joka vuosi mukana on vaihtuva taidenäyttely. Yhteistyötä on tehty esim. Dublinin modernin taiteen museon kanssa ja näyttelyn teemana on ollut mm. suopuu ja lasi. Lasten kanssa on tehty ympäristöaiheisia näyttelyitä ja eri alojen asiantuntijat ovat käyneet kouluilla pitämässä esityksiä. He ovat erityisesti huomioineet opettajat, jotka voivat osallistua tapahtumaan ammatillisesti ja saada sen hyödynnettyä lukuvuoden aikana. Retket järjestetään yleensä viikonloppuisin, koska silloin on eniten ihmisiä liikkeellä.

Toimintaa on yritetty laajentaa myös muihin vuodenaikoihin. Ongelmana on kuitenkin esim. talvella huono keli retkien järjestämisen kannalta. On järjestetty esim. konserteja ja taidenäyttelyitä. Taitava irlantilainen orkesteri on kutsuttu esiintymään, jotta paikallisten ihmisten ei aina tarvitsisi lähteä esim. Dubliniin nähdäkseen hyvätasoisia esityksiä. Lisäksi on järjestetty tapahtumia kunnioittamaan tärkeiden henkilöiden elämää. Esimerkiksi tila, jossa osuuskunta toimii on vanha nunnien ylläpitämä koulu. Sen 50-vuotisen historian kunniaksi järjestettiin tilaisuus, jossa esitettiin runoja ja musiikkia. Kutsuttuina olivat koulun vanhat oppilaat. Vastaavia tilaisuuksia on järjestetty mm. tärkeän papin ja lauluntekijän muistoksi. Tapahtumaan tutustuminen oli erityisen mielenkiintoista Sysmän Suvisoiton kannalta. Keskusteluissa löytyi yhtymäkohtia mm. vuosittaiset teemat, seminaarit sekä kulttuurin ja ympäristöasioiden yhdistäminen. Mahdollista yhteistyötä jatkossa pohditaan.

Illalla päivällisellä tavattiin Ray Hoganin, joka edusti hankkeessa mukana olevaa Lanesboron aluetta. Hän kuuluu ohjausryhmään, joka kokonaisuudessaan koostuu asiantuntijajäsenistä. Hän oli hyvin kiinnostunut Suomen jätehuoltojärjestelmästä ja oli kiinnostunut jatkossa yhteistyöstä. Hän toivoi kirjallista materiaalia aiheesta ja lisäksi mahdollista asiantuntijavaihtoa kevään aikana.

Sunnuntai 5.12.2004

Sunnuntaipäivä vietettiin tutustuen Longfordista vajaan tunnin ajomatkan päässä sijaitsevaan Granardin alueeseen. Isäntänä toimi paikallisen toimintaryhmän ja LCRL:n hallituksen puheenjohtaja Oliver Cassidy. Hän esitteli alueen historiaa kuten Granardin alueella sijaitsevan linnavuoren, Granardhillin vanhan kylän arkeologiset rauniot (jossa juuri tehdään kaivauksia) ja Abbeylaran sistersiläisluostarin rauniot. Lisäksi tehtiin kävelylenkki Derrycassin metsässä entisen kartanon alueella sijaitsevalla luontopolulla. Kartanoa ei enää ole jäljellä, mutta sen ympäristöön on rakennettu mielenkiintoinen luontopolku, jossa on hyödynnetty alueen historiaa kuten kasvillisuutta ja kivisiltoja. Työt on tehty käyttäen apuna työttömiä ja vapaaehtoisia. Oliver esitteli myös yhdistyksensä toimiston ja LCRL:n sosiaalisen kehittämisen ohjelman kautta rahoitetun hankkeen, joka liittyy alueen asukkaiden kuljetusmahdollisuuksien parantamiseen. Hankkeen tuloksena saatiin minibussi, joka kiertää kahdeksaa eri reittiä. Näin asukkaat voivat valita itselleen sopivimman ajan ja saada asiansa hoidetuiksi. Uudistus on ollut hyvin tarpeellinen ja käyttäjiä riittää. Vielä ennen lounasta näimme alueesta tehdyn esittelyvideon.

Iltapäivällä palasimme Longfordiin ja matkalaisilla oli hiukan aikaa ostoksille.

Maisemaa Derrycassin alueen luontopolulta

Maanantai 6.12.2004

Matka Longfordista Helsinkiin alkoi klo 9.00 ja lento Dublinista Tukholmaan lähti klo 13.15. Koska suoraa lentoa ei ollut, kului matkaan koko päivä. Suomeen saavuttiin illalla klo 20.15.